

Anderstalige jonge kinderen bij jou op school

Samen leren, samen kansen zien

Voorwoord

‘Sinds kort zit er een 5-jarige jongen bij ons op school. Hij komt uit Oekraïne en spreekt geen Nederlands. De andere kinderen in onze kleutergroep spreken goed Nederlands. Hebben jullie tips voor ons?’

Een vraag zoals de bovenstaande krijgen wij vaak in de Internationale Taalklas. Deze vragen brachten ons op het idee om samen met een aantal andere basisscholen in Zuid-Kennemerland om de tafel te gaan. Lucas Rurup, directeur SWV Zuid Kennemerland, stimuleerde dit initiatief. Na een paar besprekingen concludeerden we dat er binnen de groep veel kennis was die niet bij iedereen bekend was. Dit boekje is het resultaat van onze gesprekken en is bedoeld om onze gezamenlijke kennis te bundelen en met jullie te delen. We hopen dat dit een verdere kennisdeling zal stimuleren, maar bovenal hopen we dat de informatie en praktische tips direct hun weg zullen vinden in de inrichting van je klas en je omgang met anderstalige kleuters en hun ouders in het algemeen en nieuwkomers in het bijzonder.

Marieke Postma, Lenneke Grobbe en Yvonne Graafsma
(resp. directeur, intern begeleider en leerkracht, Internationale Taalklas)

Met dank aan

Irma Klaasen (Intern Begeleider, O.B.S. de Cirkel),
Manon van Zalen (Intern Begeleider, Piramide Europawijk),
Wineke van Dorst (Intern Begeleider, BavoSchool).

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoud	2
Zonder veilige basis... begin je niets	3
Tips voor een veilige leeromgeving	6
Uitgangspunten voor goed woordenschatonderwijs	8
Aan de slag met woordenschat	11
Gericht werken aan taalverwerving	14
Herhalen in context	16
Communicatie met ouders die (nog) geen	
Nederlands spreken	18
Tips	20
Welke hulp kan de ITK bieden?	21
Ervaringen	22
Taalstimulerende organisaties	25
Boeken, software en andere informatiebronnen	26

Zonder veilige basis... begin je niets!

Stel je voor... je partner krijgt een geweldig aanbod van zijn baas in de vorm van een nieuwe baan; een fantastisch salaris, een mooi huis en dito auto gratis. Die baan is echter wel in China.

Natuurlijk ga je mee, zo'n kans laat je niet voorbij gaan. De baas van je partner stelt wel een voorwaarde en dat is dat jij Chinees leert op een school die door hen is uitgezocht. Je moet immers integreren!

Je stapt binnen in een groot gebouw. Je hebt geen idee waar je moet zijn. Gelukkig komt er een vriendelijk lachende man naar je toe die je meeneemt naar een groot lokaal. Daar zitten allemaal Chinezen en ze kijken je allemaal aan. De les begint. De docent blijft maar naar je lachen en gaat steeds harder praten als hij door heeft dat je er niets van begrijpt. Hij probeert het nog eens overdreven langzaam en laat je allerlei plaatjes in een boek zien en praat daarbij aan één stuk door. Je snapt er nog steeds niets van. De mensen om je heen praten ook tegen je en maken allerlei gebaren. Je ziet dat de docent wat ongeduldig begint te worden en je op een gegeven moment maar met rust laat. De dagen erna probeer je zo goed mogelijk op te letten en mee te doen. Je ziet dat er van alles van je verwacht wordt, maar je hebt geen idee wat. Hier en daar begin je een woord te herkennen, maar omdat iedereen zo snel praat ben je steeds te laat met reageren. Je ziet de docent steeds hulpelozer kijken en steeds minder vaak komt hij naar je toe om te proberen wat extra uit te leggen. Je geeft het op en laat de lessen over je heen komen.

Een kleuter die thuis een andere taal heeft geleerd dan Nederlands, maakt hetzelfde mee. Je verzint de leukste lessen, maar het kind lijkt niets te leren. Dit is niet vreemd als je je realiseert dat een Nederlandstalig kind dat op de basisschool start al 3.000 woorden beheerst. Anderstaligen hebben dus veel in te halen.

Hoe voorkom je dat een kind, ook in een grote groep, zich zo voelt als jij bij die Chinese taallessen? Daarover gaat het in deze brochure. We geven praktische tips en je leest ervaringen van leerkrachten en ouders. Daarnaast geven we ook achtergrondinformatie over het belang en het verwerven van woordenschat.

Het allerbelangrijkste is dat een kind zich veilig voelt. Pas dan kun je immers leren. Win het vertrouwen van het kind, zorg dat het kind succes ervaart en dat zijn zelfvertrouwen groeit. Zie als leerkracht de geweldige uitdaging om met zo'n kind te mogen werken! Bij geen enkele leerling uit je groep zie je in korte tijd zoveel vooruitgang. Prachtig om mee te maken en als je het voor elkaar krijgt om een band met het kind te krijgen, worden zijn ouders de dankbaarste en meest betrokken ouders van allemaal!

'Ik was zo bang, mijn kind wilde niet naar Nederland, maar ik moest wel om te werken.'

In het begin was hij zo verdrietig en wilde steeds maar terug. Nu is het goed. Dat komt door school. Hij vindt het zo fijn op school!'

ouder, herkomst Polen

Tips voor een veilige leeromgeving

Laat het kind en de ouders voelen dat ze welkom zijn. Laat de ouders merken dat je begrijpt dat het voor hen ook moeilijk is, zo'n vreemd land of hun kind dat voor het eerst naar school gaat. Dat kan niet met zoveel taal, maar wel door te letten op je lichaamshouding, het woordje 'welkom' dat iedereen kent te gebruiken en door de ouders uit te nodigen in je klas. Laat ze zien wat er allemaal is, waar hun kind naar de wc moet, zijn jas op moet hangen etc. Let op je taalgebruik, houd het kort en spreek langzaam en duidelijk.

Bedenk dat ouders in de meeste landen alleen op uitnodiging naar de school van hun kind gaan. Ze zijn het niet gewend dat ze uit zichzelf mogen komen vragen hoe het gaat. Ze lijken minder betrokken, maar dat betekent niet dat ze het ook zijn. Vertel ouders dus expliciet dat ze mogen komen, dat je dat ook verwacht. Vertel hier ook bij wanneer ze welkom zijn

Zet het kind zoveel mogelijk naast je in de (kleine) kring. Natuurlijk willen andere kleuters dat ook, maar hoe jong ze ook zijn, ze snappen best dat dit kind wat extra aandacht van de juf nodig heeft. Leg het ze uit, dan lukt het zeker.

Praat langzaam en gebruik heel eenvoudige taal.

Maak alles zo visueel mogelijk. Niet alleen op de muur van de klas, maar ook dicht bij jou en het kind zodat hij begrijpt waar je het over hebt.

Plan door de dag heen steeds een paar minuten waarop je met het kind praat of alleen maar samen bezig bent. Tijdens het eten, tijdens de momenten dat er zelfstandig gewerkt wordt, tijdens het buitenspelen, tijdens het spelen in de huishoek, bij binnenkomst en bij het naar huis gaan. Doe dat zoals een ouder met een kind dat net begint te praten. Benoem wat jij aan het doen bent of wat het kind aan het doen is.

Verwacht in het begin niet dat het kind terugpraat, sommige kinderen zijn als een spons, ze zuigen alles op en na een paar maanden gaan ze ineens praten.

Wees de eerste maanden concreet. Verwacht niet dat het kind abstracte dingen begrijpt zoals 'Wat heb je gedaan in het weekend?' 'Ga jij ook weleens boodschappen doen?' Gebruik ook bij je vragen plaatjes, dan wordt het al duidelijker. Dan kan het kind misschien iets aanwijzen of ja of nee knikken. Laat het kind veel klusjes met je samen doen en praat daarbij tegen hem. Op een manier zoals je tegen een peuter praat, dus korte zinnen, voorwerpen aanwijzen en veel herhalen.

Gebruik (dagritme-)picto's en herhaal deze na de klassikale uitleg nog een keer met het kind. Zeker in het begin gaat dat klassikaal veel te snel voor hem. Als je ze nog een keer langzaam en al aanwijzende benoemt, dan wordt de opbouw van de dag veel duidelijker en zodoende veiliger omdat hij weet wat er gaat gebeuren.

De band die je hierdoor opbouwt met het kind zal een betere taalverwerving bevorderen.

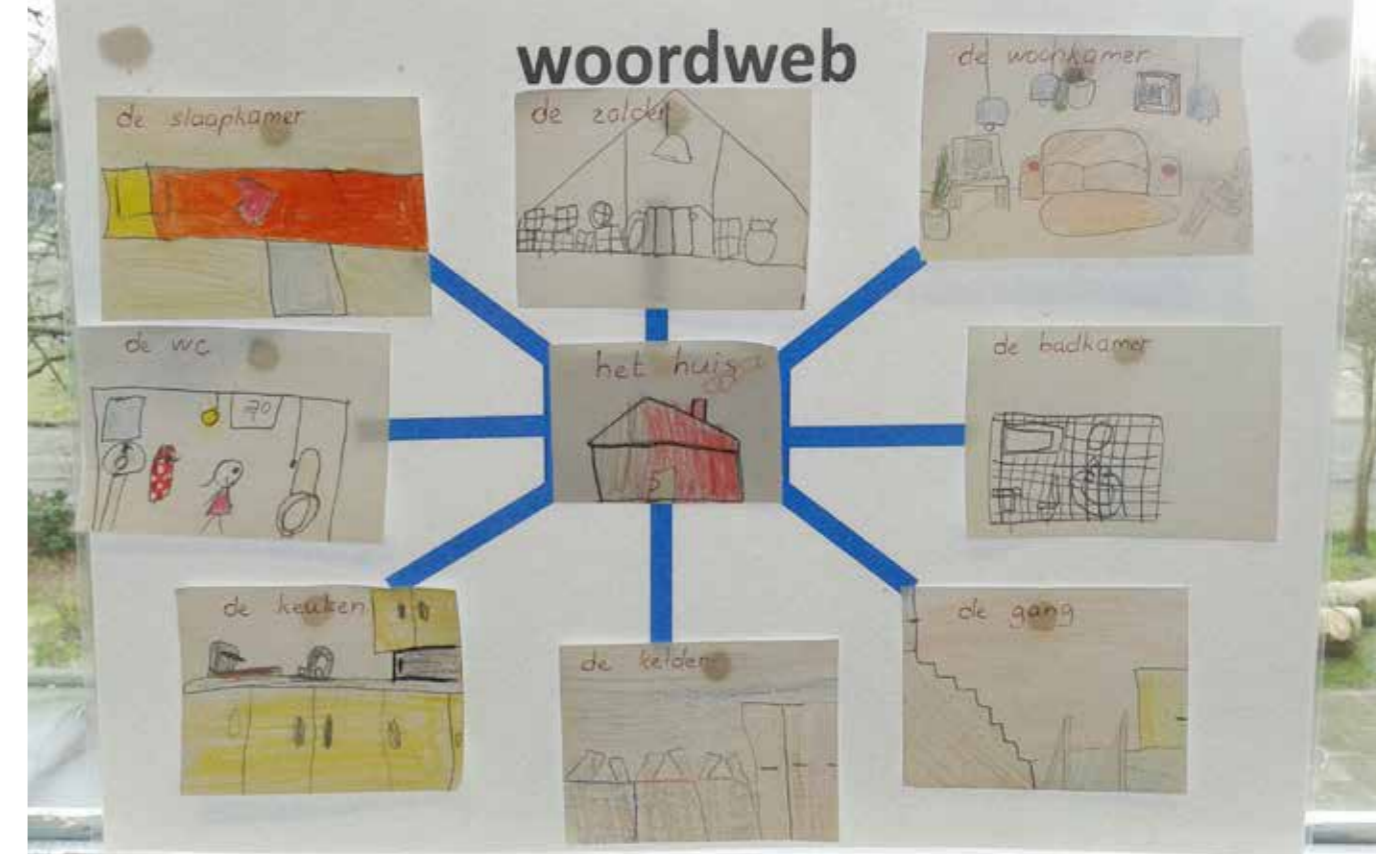

Uitgangspunten voor goed woordenschatonderwijs

Een bekende woordenschatdidactiek is de **'Viertakt'**, zoals beschreven in het leesbare en inspirerende boek **Met woorden in de weer** van Verhallen en Van den Nulft. De Viertakt bestaat uit vier stappen die hieronder kort worden besproken.

De eerste stap bestaat uit het 'voorbewerken'. In deze stap gaat het om het introduceren van de woorden en hun betekenissen. Tijdens het voorbereiden worden de leerlingen voorbereid op het onderwerp en betrokken bij de context waarin de woorden naar voren komen. Tegelijkertijd wordt er gezocht naar aanknopingspunten in het woordenschatnetwerk van de kinderen. Zo kunnen de nieuw te leren woorden gekoppeld worden aan ervaringen en aan de andere woorden die de leerlingen al kennen. De fase van het voorbereiden hoeft niet lang te duren. Indien de woorden in een duidelijke context staan, kan al vrij snel worden overgegaan tot het uitleggen van de betekenis van de woorden.

De tweede stap betreft het 'semantiseren'. Tijdens het semantiseren worden de woordbetekenissen verduidelijkt in een context. De tijd die wordt besteed aan het semantiseren kan variëren van één tot vijf minuten. Dit is afhankelijk van het aantal uitbreidingswoorden en de snelheid waarmee de leerkracht de betekenisaspecten kan belichten. Vervolgens is het noodzakelijk dat de leerlingen aan het woord komen. Samen met de leerkracht moeten de leerlingen eigen betekenisverbindingen gaan leggen en verkennen bij het betreffende woord. Dit kan gerealiseerd worden door bijvoorbeeld gebruik

te maken van een zogenaamd 'woordweb', waarbij gebruik kan worden gemaakt van afbeeldingen of korte contextzinnen. In een woordweb worden er betekenisverbindingen met andere woorden gelegd die zichtbaar worden gemaakt door middel van getrokken lijnen tussen de woorden.

De derde stap is het 'consolideren', oftewel het herhalen en inoefenen van de woorden en hun betekenissen. Tijdens het consolideren is het belangrijk dat de leerlingen de nieuwe woorden eerst receptief goed aanleren en daarna een langzame overgang maken naar het productief leren van de woorden. Het consolideren kan over een langere tijd uitgespreid worden. Er zijn veel manieren bekend waarop de woorden ingeoefend kunnen worden.

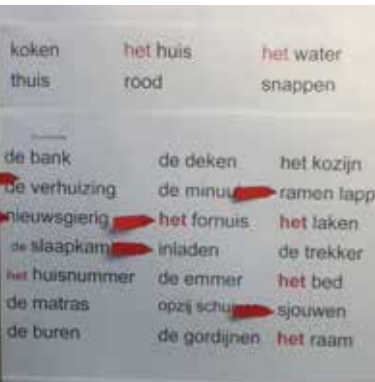
De vierde stap betreft het 'controleren'. In deze laatste stap is het de bedoeling dat wordt nagegaan of het woord en de behandelde betekenissen verworven zijn. Het controleren kan op verschillende manieren plaatsvinden. Vaak zal de leerkracht reeds tijdens de fase van het consolideren ongemerkt controleren of de leerlingen de woorden en betekenisinhouden hebben verworven. Hierbij is het van belang dat ook op de langere termijn wordt gecontroleerd wat er aan kennis is blijven hangen.

Door gebruik te maken van woordclusters kan er een versnelling in de woordenschatuitbreiding worden bereikt

In de praktijk lopen de verschillende fasen van de Viertakt bijna altijd in elkaar over en worden de woorden niet één voor één en los van elkaar behandeld, maar in een cluster. In deze woordclusters dienen de betekenisverbanden helder te worden gemaakt. Door gebruik te maken van woordclusters kan er een versnelling in de woordenschatuitbreiding worden bereikt: in plaats van één woord, worden drie of vier nieuwe woorden aangeleerd die onderling nauw verbonden zijn.

Taalverwerving, meer dan alleen woordenschat

Een vooral visuele handleiding voor taalonderwijs in brede zin is het boek **Zien is Snappen** van Josée Coenen. Het boek richt zich op leerkrachten van groep één tot en met groep vier met anderstalige kinderen in de groep en bevat veel foto's van de lessen in de praktijk en van materialen met de toelichting voor de leerkracht: uitleg, vormen van aanbieding, oefenvormen en hulpmiddelen (onder meer stickers, linten, gekleurde vellen). Het boek bevat ook stadia van taalverwerving, waardoor u kunt aflezen of uw leerling een beginner, een halfgevorderde of een gevorderde spreker van het Nederlands is.

Aan de slag met woordenschat, maar... met welke woorden?

Vermeer (2005) gaf aan dat een Nederlandstalig kind dat op de basisschool start al een receptieve woordenschat van 3.000 woorden heeft en dat ditzelfde kind acht jaar later 17.000 woorden kent. Een van origine anderstalige leerling verlaat de basisschool met een woordenschat van 10.000 woorden. En een nieuwkomer start vaak letterlijk met nul Nederlandse woorden. Er is dus veel in te halen voor deze kinderen.

We weten vanuit de praktijk en vanuit onderzoek dat de woordenschat een belangrijke voorwaarde is voor schoolsucces. Een grote woordenschat maakt dat nieuwe kennis gemakkelijker wordt verworven omdat het gekoppeld kan worden aan al bestaande kennis. Ook biedt een grote woordenschat voordelen bij het proces van aanvankelijk lezen. De te verklanken woorden worden immers al gekend, wat de directe woordherkenning vergemakkelijkt. De belangrijkste oorzaak voor de uitval bij begrijpend lezen vormt een geringe woordenschat. Uiteraard heeft dit ook consequenties voor de zaakvakken.

Het is dus zaak dat we alle kinderen, maar vooral anderstaligen, goede basiswoorden aanleren zodat ze voldoende kapstokken hebben om nieuwe woorden op te pikken. De basis van het aanleren is dat je ze moet aanbieden en herhalen in diverse situaties. Daarnaast is het belangrijk dat je de woorden zo aanbiedt dat het kind de woorden makkelijk in zijn persoonlijke woordennetwerk kan opnemen.

In het aanleren van woorden maken we onderscheid tussen receptieve en productieve beheersing. Van receptieve woordkennis is sprake als het kind het woord kan aanwijzen. Als het kind een woord productief beheerst, kan hij het zelf gebruiken. Voorheen werden voor deze begrippen de woorden passieve en actieve woordkennis gebruikt.

Een nieuwkomer start vaak letterlijk met een woordenschat van nul Nederlandse woorden. Er is dus veel in te halen voor deze kinderen.

Van receptieve woordkennis is sprake als het kind het woord kan aanwijzen. Als het kind een woord productief beheerst, kan hij het zelf gebruiken.

Gestructureerd woorden aanbieden helpt dus om zowel de receptieve als de productieve woordenschat van leerlingen systematisch te vergroten. **Maar welke woorden bieden we aan?**

Verschillende onderzoekers hebben zich in de loop der jaren over deze vraag gebogen. Dit heeft geresulteerd in meerdere woordenlijsten voor verschillende doelgroepen en leeftijden. We noemen de meest gebruikte.

Een van de meest recente woordenschatlijsten is de **Duizend-en-één woordenlijst (Bacchini, 2005)**. De lijst omvat in een stapsgewijze opbouw het allereerste aanbod aan jonge beginners van het Nederlands. De 1001 woorden zijn zowel alfabetisch als op thema gesorteerd. Voor deze lijst hebben onderzoekers gekeken naar zowel de **Welkom-woordenlijst** van het Piramide-programma als de **Basiswoordenlijst** (Schlichting, 1998), een woordenlijst voor niet-Nederlandstalige kinderen tot en met vier jaar. Tot slot hebben de samenstellers ook de frequentielijst **Woorden in het basisonderwijs** (Schrooten en Vermeer, 1994) geraadpleegd.

Een andere veelgebruikte woordenlijst voor jonge kinderen is de **Basiswoordenlijst Amsterdamse Kleuters**, met 2000 basiswoorden en 1000 uitbreidingswoorden. In 2009 heeft het aan de UVA verbonden onderzoeksinstituut ITTA deze lijsten onderzocht en vastgesteld dat veel leerlingen hier baat bij hebben. De onderzoekers constateerden dat scholen die werken met een thematische VVE-methode (zoals **Piramide** en **Ik en Ko**), het meeste baat hebben bij de BAK.

Ook de samenstellers van deze lijsten hebben geput uit de Welkom-woordenlijst, de Duizend-en-één woordenlijst en de woordenlijst van Schrooten en Vermeer.

Gericht werken aan taalverwerving

Afbeeldingen zijn in te zetten op diverse manieren. Memory, labelen, geheugenspelletjes etc.

Veilige omgeving en doe-opdrachten

Beeldweb in plaats van woordweb

Thematische speelhoek

Rijmen

Lidwoorden aanbieden

Expliciet aanwijswoorden aanleren

Zinsbouw structureren

Wat is een woord?

Bij het aanleren van nieuwe woorden is het belangrijk dat je je ervan bewust bent dat aan ieder woord twee aspecten te onderscheiden zijn: Het label en het concept. Met het label bedoelen we de naam. Het concept is de inhoud, de betekenis van het woord.

Kinderen die in hun eigen taal de betekenis van een woord al kennen, het concept begrijpen, hoeven eigenlijk alleen het nieuwe Nederlandse label te leren kennen en onthouden. Zij leren een woord sneller dan kinderen die ook in hun eigen taal niet bekend zijn met het concept van het woord. Denk bijvoorbeeld aan de woorden tafel en stoel. Deze zijn redelijk universeel en ieder kind zal weten wat je ermee kunt doen. Dit geldt wellicht niet voor woorden als vulkaan en sneeuw. Het aanleren van deze woorden kost dus meer tijd en zal ook andere werkvormen vragen.

Herhalen in context

Het is belangrijk om woorden te herhalen. Je kunt en hoeft dit als leerkracht niet allemaal zelf. Creër context door verschillende activiteiten aan te bieden. Bedenk daarbij dat het essentieel is dat kinderen de woorden leren in een netwerk van woorden. Hieronder voorbeelden van het thema Huis.

Ook een illustratie op het digibord kan bijdragen aan taalverwerving

Heel belangrijk, echte voorwerpen!

Spelen en creatief zijn in één

In een groepje knutselen en praten over het thema

Thematische speelhoek

Lidwoorden aanbieden binnen het thema

Eigen huis in de klas halen door een 'logeerpop'

Woordweb groeit

Labelen van woorden

Communicatie met ouders die (nog) geen Nederlands spreken

- **Bedenk vooraf wat jij aan de ouders wilt vragen of vertellen.**
- **Neem de tijd.**
- **Creëer een ontspannen sfeer (kopje koffie/thee + leuke ruimte).**
- **Spreek met elkaar in een ruimte met een computer en/of smartphone.**
- **Spreek langzaam en met weinig woorden. Gebruik visuele ondersteuning, plaatjes, voorwerpen en gebaren.**
- **Spreek jullie een gezamenlijke taal? Langzaam Nederlands? Engels? Duits? Zo ja, gebruik deze taal.**

Je kunt dit achterhalen door in een langzaam tempo Nederlands te spreken. De ouders kunnen dan aangeven met gebaren of ze deze taal spreken. Probeer ditzelfde met andere talen die je zelf spreekt. Ouders snappen dat je naar een gezamenlijke taal zoekt. Misschien komen zij ook met een idee. Indien er geen gemeenschappelijke taal is dan beseffen jullie dit nu beide. Wellicht hebben ouders een vertaler (vriend/familie) die via Skype kan vertalen. Bied hiervoor de computer of smartphone aan. Indien de ouders een beetje Nederlands spreken kan 'google translate' soms een oplossing bieden. Stimuleer ouders dan om plaats te nemen achter de

computer (of draai het beeldscherm en toetsenbord naar de ouders toe). Zij kunnen dan 'google translate' gebruiken om bepaalde zinnen of woorden te communiceren. Soms is er een ouder (of leerling) op school die kan vertalen. Deze inzet hangt af van de aard van het gesprek. Voor een vertrouwelijk gesprek is dit uiteraard geen goede optie.

Indien er geen gemeenschappelijke taal is en de ouders ook geen vrienden of familie hebben die kunnen helpen, dan is een officiële tolk een goede oplossing. Bijvoorbeeld via het Tolk en Vertaalcentrum Nederlands (TVcN) – 088- 255 5222. Gebruik bij het inzetten van een telefonische tolk bij voorkeur een telefoon met speakerfunctie en houd oogcontact met de ouder. Pas op dat je niet beiden naar de telefoon kijkt.

Ik wil graag weten hoe het mijn kind op school gaat. Mag ik naar de juf gaan? Moet ik bellen? Mag ik zomaar komen, echt? ouder, herkomst Brazilië

Tips

Eerst passief dan actief

Een nieuwkomer begrijpt in het begin nog weinig. Respecteer dat en verzorg taalaanbod dat daar bij aansluit. Spreek met losse woorden en korte zinnen en herhaal deze. Geef opdrachtjes om iets te geven, te pakken, op te ruimen of in te richten.

Duidelijk articuleren

Voor nieuwkomers is het extra belangrijk dat leerkrachten goed articuleren, duidelijke opdrachten geven en opletten wat het kind snapt.

Leren door voor te doen

Doe voor wat je verwacht. Het kan ook een idee zijn om een maatje aan de leerling te koppelen. Het maatje laat zien wat er verwacht wordt. Een kind laat bijvoorbeeld aan een ander kind zien hoe je op school je handen moet wassen.

Laat zien waar je mee bezig bent

Vertellen zonder visuele context is lastig, de nieuwkomer heeft dan geen/ weinig aanknopingspunten. Als je praat, gebruik voorwerpen en laat zien waar je het over hebt. Een thematafel werkt makkelijk, de leerling kan er zelf naar toe lopen en je kan deze voorwerpen mooi gebruiken tijdens een kring.

Welke hulp kan de ITK bieden?

Een individueel plan maken voor een nieuwkomer

Samen met jou brengen we in kaart wat de leerling nu kan en wat hij/zij zou moeten kunnen aan het eind van het jaar. Dan plannen we samen met jou hoe hij/zij dit kan halen. We maken dus een activiteitenplan en kijken samen met jou hoe je deze activiteiten kunt inplannen in je klas.

Meerdere nieuwkomers in de groep

In overleg met jou bekijken we hoe je nu aan het vergroten van de woordenschat werkt en hoe je dit nog effectiever zou kunnen doen. We maken samen met jou een groepsplan zodat de nieuwkomers zich meer bij de lessen betrokken voelen en hun woordenschat vergroten.

Inzet van prentenboeken

Josée Coenen heeft een aantal boeken geschreven zoals 'Zien is Snappen' en 'Woorden in Prenten'. In deze boeken zet ze een lijn uit hoe je met kinderen aan de zinsbouw kan werken, maar ook benadrukt ze het belang van lidwoorden en hoe je deze aan kunt leren. We kunnen samen met jou kijken of dit wellicht een manier is voor de nieuwkomer(s) bij jou op school.

Ervaringen

Kleuterplein

Samen met de kinderen ontdekt Raai de Kraai in onze kleutergroep de wereld om zich heen. In de klas heeft Raai de Kraai zijn nest gemaakt en samen met de juf helpt hij de kinderen leren. Hij laat bijvoorbeeld boeken zien die goed bij het thema passen en helpt de juf om samen met de kinderen een taalrijke omgeving te maken.

Ook de ouders worden actief bij de thema's betrokken. Ze krijgen informatie over woorden, liedjes en spelletjes om thuis mee te werken en ze kunnen op vaste dagen tijdens de inloop met hun kind het thema in de klas bekijken en samen bijvoorbeeld een boekje lezen. Ook krijgt elke week een kind het letterkoffertje mee naar huis om er voorwerpen met de juiste letter in te stoppen en deze op school te laten zien.

De leerkracht gebruikt de inlooptmomenten in de ochtend om bijvoorbeeld kinderen pre-teaching te geven op het onderwerp dat die ochtend in de kring aan bod zal komen.

Wineke van Dorst Bavobasisschool

Ik en Ko

Ko is het vriendje van de kleuters, bij hem voelen ze zich veilig. Door de mond van Ko kunnen ze hun verhaal doen, en Ko heeft ook altijd een luisterend oor voor kleuters die hun belevenissen aan hem willen vertellen. Het toppunt van geluk is als Ko mee naar huis mag voor een logeerpartij!

Tijdens het thema Piraten bijvoorbeeld zie je in alle klassen en gangen boten, ooglapjes, schatkisten en alles wat je verder bij piraten kunt bedenken. Uiteraard staan de materialen uitgesteld met het bijbehorende label. Met lidwoord natuurlijk!

Dagelijkse herhaling van de nieuwe woorden en het benoemen van de voorwerpen, vergroten de woordenschat van de kinderen.

Om de interactie en de taalbeleving zo intensief mogelijk te maken, werken we veel in de kleine kring. Samen met de leerkracht en 4 tot 6 andere kindjes een boek lezen, een verhaal vertellen, woorden oefenen of platen benoemen, heeft voor een kind natuurlijk veel meer rendement dan in een grote groep van 25 kinderen.

Door deze intensieve aanpak zijn de kinderen meer betrokken en nemen ze de aangeboden woorden duidelijk beter op. Voor de leerkrachten een hele fijne ervaring om te merken dat er echt vooruitgang wordt geboekt in de taalvaardigheid van de kinderen.

Irma Fielmich OBS De Cirkel

*'Nu is het jaar om. Kan mijn kind niet hier blijven?
Hoe zoek ik een school? Hoe moet dat?
Kan ik zomaar opbellen of moet ik ernaar toe gaan?
Ik vind dat moeilijk, ik spreek niet zo goed Nederlands.
Kunnen jullie mij helpen?'* *ouder, herkomst Spanje*

Taalstimulerende organisaties

Instapje, Opstapje en Opstap

DOCK Haarlem is een wijkgerichte welzijnsorganisatie. In Haarlem-Noord, -Oost en Schalkwijk organiseren de medewerkers programma's om ouders van jonge kinderen te helpen bij het ondersteunen van de ontwikkeling van hun kind. Instapje richt zich op ouders met kinderen van 1 tot 2 jaar, Opstapje is bedoeld voor ouders met kinderen van 2-4 jaar en Opstap is voor ouders van 4- tot 6-jarigen.

Op de site www.dock.nl/haarlem vind je alle praktische informatie over deze programma's, maar bijvoorbeeld ook over de programma's Spel aan huis en Bereslim. Ook voor informatie over taallessen voor volwassenen kun je hier terecht.

De Voorleesexpress

De Voorleesexpress richt zich op gezinnen waarbij de kinderen van 2-8 jaar een taalachterstand hebben. Of waarbij het risico groot is dat de kinderen een taalachterstand ontwikkelen. Vrijwilligers komen 20 weken lang wekelijks bij het gezin thuis om de kinderen voor te lezen. Ze gaan uit van de talenten en mogelijkheden van de ouders en zoeken met hen naar manieren om de taalontwikkeling van hun kinderen te stimuleren. Meer informatie over de achtergrond en werkwijze vindt u op <http://voorleesexpress.nl>.

Boeken, software en andere informatiebronnen

VVE-programma's

Doe meer met Bas (<http://www.baseducatie.nl>)

Ik en Ko (<http://www.ikenko.nl>)

Kaleidoscoop (<http://www.nji.nl>)

Kleuterplein (<http://www.malmberg.nl>)

Piramide (<http://www.cito.nl>)

Schatkist (<http://www.zwijzen.nl>)

Methode-onafhankelijke materialen en boeken

LOGO3000 (<http://www.logo3000.nl>) is een grote voorraadkamer met praatplaten, woordenschatclusters, een digitale oefenomgeving voor de kinderen en materiaal voor ouders. LOGO3000 gebruikt de BAK-lijst als uitgangspunt van de thema's. Het materiaal is methode-onafhankelijk in te zetten.

Met woorden in de weer. ISBN: 9789046901571. Prijs: € 22,00.

In dit boek geven Van der Nulft en Verhallen een praktische aanpak voor intensieve woordenschatuitbreiding in het basisonderwijs.

Zien is snappen. ISBN: 9789461180124. Prijs: € 59,00

Zien is snappen van Coenen en Heijdenrijk is een vooral visuele handleiding voor taalonderwijs in groep 1-4 met een of meer anderstalige kinderen in de klas.

Woorden in prenten. ISBN: 9789461181190. Prijs: € 96,00 (2 delen, inclusief cd-roms)

Deze woordenschatuitgave, geschreven door Coenen en Marion, is bedoeld voor anderstalige en taalzwakke leerlingen in de onderbouw van het basisonderwijs. Woorden in prenten bevat een vereenvoudigde versie van tien bekende prentenboeken, bijvoorbeeld Rupsje Nooitgenoeg, Wil je mijn vriendje zijn?, Max en de Maximonsters en Plons!

De vereenvoudigde verhalen vormen de kern van de vijftig woordenschatlessen (vijf lessen per titel).

Op Woordenjacht. ISBN: 97890-4412-727-0. Prijs: € 29,90.

In deze uitgave van het Expertisecentrum Nederlands uit 2011 geven de auteurs een groot aantal inspirerende praktijkvoorbeelden van goed woordenschatonderwijs. Het boek richt zich op leerkrachten van groep 1-8.

Apps, software en sites om woordenschat te oefenen en uit te breiden

Kijkje hier, Kijkje daar (Graviant, € 37,50).

Deze cd-rom is zeer geschikt voor nieuwkomers vanaf de kleuterleeftijd.

Bas digitaal

Schatkist Woordenstart

LOGO3000 software

Ambrasoft Woordenstart. Voor dit programma heeft een kind wel al een basiswoordenschat nodig.

Via www.tabletportaal.nl zijn vele apps voor school al dan niet gratis te downloaden.

Tips voor woordenschat-apps: Bru-Taal en Tag to Tap.

Achtergrondinformatie

<http://www.itta.uva.nl/projecten/iedereen-aan-de-bak-17>

<http://woorden.wiki.kennisnet.nl>

<http://www.slo.nl/primair/leergebieden/ned/taalsite>

De allereerste woorden. Wereld van het jonge kind, nummer 8, april 2006.

Bacchini, Pot en Smits

<http://www.expertisecentrumnederlands.nl>

<http://www.watenhoe-nt2.nl>

Colofon

Dit is een uitgave van Passend Onderwijs Kennemerland

Powered by de Internationale Taalklas (ITK)

Vormgeving: Tekst en Uitleg, Haarlem

Druk: Drukkerij Groen, Hoofddorp

